

ALEX CAPUS

Idő kérdése*

[...]

Külsőleg Anton Rüter már egészen visszanyerte a nyugalmát, mire a *Wissmann* másnap este befutott Kigoma kikötőjébe. Nem reszketett már a térde és az állkapcsa, nem könnyezett a szeme, és ismét ura volt a zsigereinek. Amikor végre elhallgattak az ágyúk, és Horn főhadnagy visszakormányozta a hajót a tó nyílt vizére, Rüter lassanként magához tért. Csodálkozva állapította meg, hogy csuromvíz a hideg verejtéktől és a tó ráfröcskölődött vizétől, hogy minden tagja úgy fáj, mint valami nagy testi erőfeszítés után, hogy egészen berekedt az állati rettenet számos kiáltásától, amelyeket a bömbölő ágyúmorajra válaszképpen hallatott, s végül, hogy összerondította a nadrágját. Úgy érezte magát, mintha elveszítette volna a józan esztét a két óráig tartó pokolban, aztán pedig valahogyan életét is veszítette volna. Most tehát halott, és halott Horn főhadnagy is, és a tejszelesszájú katonák szintén halottak. Ugyan újra ott ülnek az oldalsó padjaikon, ahogy kell, a kekszzeit rágcsálva, Horn főhadnagy pedig elégedetten áll a kormánynál, mintha mi sem történt volna. De mégis halottak voltak, még ha a főhadnagy parancsot adott is az éneklésre, mire a tejszelesszájú katonák engedelmesen rázendítettek *A németek dalára*. Mindnyájan halottak voltak, és úton voltak a túlvilágra – vagy éppenséggel már meg is érkeztek oda. Talán, gondolta Rüter, máris a bűneiért vezekel. Meglehet, az Ítéletnapig kell fűtenie ezt a kazánt a hitvány fával, szabályoznia a gőznyomást, s könnyen lehet, hogy ugyanaddig fog a fülébe harsogni a „Deutschland, Deutschland über alles...” is.

De aztán eltűnt a láthatárról a belga part, és Horn főhadnagy parancsot adott az éneklés beszüntetésére. A katonák engedelmeskedtek, kinyújtóztatták a lábukat, és azonnal elaludtak. Repülőhalak kísérték a hajót. A kormorán, amely már az odaúton is csatlakozott a *Wissmann*hoz, visszatért, újra letelepedett a napvitorlára, föl húzta a fél lábát, és a tollai közé fúrta a fejét. Anton Rüter arra használta a nyugalmas pillanatokat, hogy letisztítsa magát, és egyen valamit. A nap elmerült a tóban. A világ nyugovóra tért, ártatlanul, ahogyan az idők kezdete óta mindig. Eljött az éjjel, majd a reggel. A tejszelesszájú katonák fölbredtek, elmajszoltak pár kekszet reggelire, megpuolták a fegyvereiket meg a Hotchkiss-ágyúkat, majd unalmukban újra elaludtak. Amikor délután feltűnt az otthonos Kigoma, mindössze két élőlény volt ébren a fedélzeten: Horn főhadnagy és Rüter őrvezető. Rüter látta a házának sziluett-

* Részlet a szerző *Idő kérdése* című regényének (Albrecht Knaus Verlag, München 2007 [in der Verlagsgruppe Random House GmbH]) *Fűteni az Ítéletnapig* c. fejezetéből. A regény megjelenése a Gondolat Kiadónál ez év folyamán várható.

jét fönt, a földnyelven. Wendt sörkertjében már világosság volt. A főhadnagy a kikötőmólóhoz kormányozta a hajót, és finoman állította meg, atyai gondoskodással ügyelve arra, hogy ne zavarja meg idő előtt katonái álmát. Azután lejött a lépcsőn, és elhaladtában elismerően biccentett oda gépészének:

– Derék munka volt, Rüter őrzetető! – mondta halkán. – Derekasan helytállt ahhoz képest, hogy ez volt magának a tűzkeresztség.

– Köszönöm, főhadnagy úr – mondta Rüter, s közben szégyellte magát, amiért örül a katonai dicséretnek. Ezután a kikötőhid bakja köré tekerték az orr-, a far- és a springköteleket, majd végigmenve a sihederkatonák sora előtt, egymás után felébrésztették őket. A kormorán még mindig ott állt féllábon a napvitorlán.

Anton Rüter utolsóként hagyta el a fedélzetet, áthaladva a fa kikötőhídon és a két strázsáló askari között. Jó volt a kikötőmóló kövét éreznie a talpa alatt: a szárazföldön lépésről lépésre mindinkább bizonyossággá vált benne a bizakodás, hogy mégsem halt meg, és hogy a világ továbbra is abban a régtől ismerős állapotban van, ahogyan tegnap az átélt kalandba bocsátkozva elhagyta. A szakszerűen épített móló stabil volt: német minőségi munka vasbetonból; ha az emberiség egyszer képes lesz arra, hogy milliárd darabra robbantsa szét a Föld nevű bolygót, ez az építmény sértetlenül kering majd a Kozmoszban az idők végezetéig.

A rakpart végén Veronika, a nősténygepárd hevert, mögötte Rudolf Tellmann és Hermann Wendt állt. Közrefogták Anton Rüttert, és hazaindultak: elmentek a hajóépítő műhely és a leszálló sötétben némán pihenő *Götzen* mellett, majd fölballagtak a dombra, ahol Wendt sörkertjében messzire világlóan égtek a lámpások.

– Na, hogy volt? – kérdezte Wendt.

– Hogy lett volna?! – dörmögte Rüter. – Megveszekedett idióták, mind a két oldalon.

– Hallottam az ágyúdörgést – mondta Rudolf Tellmann.

– Lófaszt hallottál te.

– De hallottam az ágyúdörgést.

– Százhusz kilométerről?!

– Márpedig hallottam.

– Ez lehetetlen, Rudi.

– Én is csodálkozom, de akkor is hallottam. Tegnap délben. Csak halkán ugyan, de elég tisztán. Két óra hosszat.

Rüter a fejét csóválta. – *A németek dalát* énekelték ezek a diliházszőkevények. Egyfolytában újra meg újra.

– Azt nem hallottam – mondta Tellmann.

Ebben a pillanatban egy madárraj húzott el károgya-vijjogva a fejük fölött. Anton Rüter nyakát a válla közé húzva védekezőn a feje fölé tartotta a karját.

– Csak madarak, Toni – nyugtatta meg az ifjú Wendt.

– Én is tudom, hogy csak madarak – kontrázott Rüter. – Mi mások lennének. Csak megijedtem egy kicsit.

Tény, hogy Anton Rüter az első bevetést követően feltűnően gyakran ijedt meg. Ha reggelinél teáskanna sípolt, mintha gránátsüvítést hallott volna. Ha Rudolf Tellmann acéllemezeket szegecselt, Rüter Hotchkiss-ágyúk pergőtüzének hallotta. A tábornótűz halk pattogása úgy ropogott a koponyájában, mint távoli gépfegyverek zárótüze. A verebek csiripelése, a macskanyávogás és a gyerekek nevetése a mozsárágyúk dörgését idézte föl benne. Ha dörgött az ég a hegyek fölött, Rüter fedezékbe húzódott, ha énekelt valaki, az ő fülében a „Deutschland, Deutschland über alles...” visszhangzott. Éjszaka, ébren, a tó hullámainak zaját hallgatva mintha nehéztüzérség távoli robaját hallotta volna.

Wendt és Tellmann azon az estén, amikor elébe mentek a kikötőbe, rögtön fölfogták, mi a helyzet a barátjukkal. Fölvezették Wendt sörkertjébe, ahol Samblakira már várt rájuk a fazekaival és a korsóival, leültek vele a kölessörös amfora mellé, és inni adtak neki.

Rüter nagyon sokat ivott ezen az estén. Vacsora előtt Wendt átszaladt a serfőző Mamadouhoz egy második és egy harmadik amfora sörért. Megjött a két bantu férfi, Mkwawa és Kahigi, majd később Mkenge, a szép maszáj is. Evés után, amikor mindnyájan leheveredtek a gyékényeikre, Rüter beszámolt az áthajózásról, majd a vízi csatáról, végül pedig a visszaútról. Mesélt a potyautas-kormoránról, a kekszrágcsáló katonákról és a tűzpárbaj félelmetes durrogásáról és ropogásáról. Azután sírva fakadt. A keze mögé rejtette az arcát, és halkán zokogott, mint egy gyerek.

Hermann Wendt vigasztalni próbálta; bátorító szavakat dűnnyögött neki, ahogy egy riadozó lovat nyugtatgat az ember. Majd látván, hogy ez mit sem segít, békén hagyta, és tanácstalanul nézett körbe, a többiekre. Samblakira a ház falának támaszkodva guggolt, mint aki alszik. Rudolf Tellmann elbúcsúzott, és eltűnt az éjszakában; nyomában a gepárdjával, és követte őket a két bantu férfi is. Csak Mkenge, a maszáj harcos maradt ülve a helyén, mosolygott, és félig lehunyta szemhéja alól a távolba nézett. Hermann Wendt odaült hozzá.

– Mit csináljunk vele? – kérdezte halkán.

– Hagyd sírni – mondta Mkenge. – Az első összecsapása után minden ifjú harcos meggyászolja az ártatlansága elvesztését. Ez normális és szükségszerű.

– Meg kéne vigasztalni.

– Azt úgysem tudnád – szögezte le Mkenge. – Csak az idő tudja meggyógyítani. Vagy egy asszony.

– Hát igen.

– Leginkább a saját asszonya. Talán az anyja is. De egyikük sincs itt.

– Egyik sincs.

– Nincs rendjén, hogy benneteket, hajóépítőket belekevernek a háborúba. Jó munkások vagytok, de nem vagytok harcosok.

– Igazad lehet.

– El kéne bocsátania titeket a kapitánynak. Nem veszi hasznotokat.

– Erre hiába várnánk; már minden el van döntve. Mihelyt elkészül a *Götzen*, be-dobnak a kikézésbe.

– Akkor jó lenne, ha még jó sokáig készülne a *Götzen*.

– De már majdnem készen vagyunk. Már csak pár hét.

– Ki tudja? – mondta Mkenge. – Adódhatnak nehézségek. Tönkremehet valami. Kiderülhet, hogy fontos alkatrészek hiányoznak.

– De semmi nem hiányzik – rázta meg a fejét Wendt. – Ha meg tönkremegy valami, meg kell reparálnom. Hiszen ezért vagyok itt.

– Néha egyik napról a másikra tűnnek el dolgok. Ez az ország tele van tolvajjal és gazemberrel. És néha úgy mennek tönkre dolgok, hogy meg sem lehet javítani őket.

Mkenge búcsúzóul a szívére tette a kezét, majd könnyű léptekkel átsietett a bozótkerítés nyílásán.

Már csak hárman maradtak Wendt sörkertjében. Anton Rüter a kezébe temette az arcát, és a sarkán ülve hintázott előre-hátra. Samblakira a ház falánál ült vele szemben, és alvást színlelt. Hermann Wendt új adag fát tett a tűzre, letelepedett a maga ácsolta székre, és a melengető tűz felé nyújtóztatta csupasz talpait. A lángokba bámulva a tarkóját dörzsölgette, és azon töprengett a maga logikus-műszaki észjárásával, hogyan lehetne Rüteren segíteni. Átlátta a problémát, és Mkenge a megoldásának módját is megnevezte. A gond csak az volt, hogy Wendtnek nem igazán volt ínyére ez a megoldás. De aztán azt mondta magában, hogy Anton Rüter a barátja, és egy barátért igenis tegye meg az ember, amit meg kell tennie. Rácsapott a combjára, az indokoltnál valamivel hangosabban köszönte meg Samblakirának a vacsorát, jó éjszakát kívánt, és eltűnt a konyhójában, jól hallhatóan reteszelve be maga mögött az ajtót.

Teljes lett a csend. Anton Rüter még mindig előre-hátra hintázott, Samblakira kinyitotta a szemét, és figyelmesen nézte. Majd fölállt, ringó léptekkel odament hozzá, és azt mondta:

– Szasza unahitaji kuoa mke, Mzungu.

Azzal tárgyilagos jószívúséggel karonfogta a férfit, és a gyalogösvényen hazavezette a házához.